

צקלון

צבא הגנה לישראל
הוצאת «מערכות»

צקלון

לקט תרגומים

התוכן

- 3 כיבוש הגשר על הפרת הפילדמרשל סיר ת. סלים
- 20 דברים קטנים, אך חשובים למנקאים הרב־סמל ז. ד. מארל
- 24 עצות מעשיות למפקד פטרול המיור ג. ט. מאטקאלף
- 26 יגיעת — מצאת
- 27 מדף הספרים

צבא הגנה לישראל
הוצאת מערכות

אייר תש"ך - מאי 1960

מס. 86 (כרך ח')

מערכות בתי ההוצאה של צבא הגנה לישראל

העורך הראשי: סא"ל אלעזר גלילי
סגן העורך הראשי: סא"ל גרשון ריבלין
«מערכות»: קצין־העריכה רביסרן משה ברימר
עוזר קצין־העריכה: סרן אלכסנדר לוי
«צקלון»: קצין־העריכה שרגא גפני
«מערכות־ים»: קצין־העריכה רביסרן עזרא להד
ספרים להנצחת החייל: העורך: ראובן אבינעם
מוכירת המערכת: מרים נתנאל
המערכת והמנהלה: הקריה־ת"א, רח' ג' מס. 1

תמונת השער

«ניקא־זאוס» — טיל נגד־טילים אמריקני חדש

לפי שעה זהו האחד והיחיד בטיילי ארצות־הברית, שתולים בו תקוות כי יעניק לה הגנה תכליתית כנגד טילים בליסטיים ביו־בשתיים, שהתפתחותם בזמן האחרון גורמת לחיפוש קדחתני אחר אמצעים לסכלם. «ניקא־זאוס» ינוסה בקרוב באיזור איי קואקאלאין ואיי ג'ונסטון, שבאוקיאנוס השקט, וכמטרה ישמש לו ראש־נפץ «שיוזנק תחילה לחלל על ידי דגם מיוחד של הטיל יופיטר».

«הדפוס החדש» בע"מ, תל־אביב

כיבוש הגשר על הפרת

הפילד-מרשל סיר וו. סלים

א

בקיץ 1941 פלשו כוחות בריטיים, אוסטרליים, הודיים ויחידות של "צרפת החופשית" מארץ-ישראל לסוריה, שהיתה נתונה לשליטת ממשלת וישי, ששיתפה פעולה עם מעצמות-הציר. הפלישה באה למנוע הקמת בסיס-אוויר של מעצמות-הציר בסוריה, בהסכמת השלטונות הצרפתיים. הכוחות הצרפתיים בסוריה לחמו בתקיפות בכוחות בעלות-הברית, ואילו אנו, דיביזיה הודית מחושלת, נותרנו יושבים בחיבוק ידיים בעירק הסמוכה.

אולם במחציתו של חודש יוני, 1941, הועברה הדיביזיה ההודית הזאת, שסרה לפיקודי, מעירק לפיקוד מפקדת כוחות בעלות-הברית בסוריה. נצטויתי להתקדם במהירות רבה ככל האפשר לאורך מעלה הנהר פרת, לתוך סוריה. היעד שלי, אשר נמצא כמאה ושישים קילומטרים מעבר לגבול הסורי, היה העיר דיר-אז'זור, בירת סוריה המזרחית, — עיר שבה נתיבי מדבר מכל רוחות השמים התמקדו אצל הגשר שעל הפרת, הגשר היחיד בכל קטע-הנהר בן שמונה מאות קילומטרים שבין חבניה (אשר בעירק) והגבול התורכי. משאבוא שמה, אהיה בעורף הצבא הצרפתי, שבדרום סוריה, ואאיים על העיר חלב, שבמעמקי עורפו. אותו זמן היו כוחות בריטיים ואוסטרליים לוחמים ומתקדמים באיטיות כנגד התנגדות קשה במבקע דו-זרועי, לעבר דמשק ותדמור. הדיביזיה שלי תהיה זרוע שלישית, בריחוק כמאה ושישים קילומטרים משם. כלומר, היא תהיה זרוע זו כאשר אוכל להוציאה לדרך, ובכך היה ספק.

כרגיל, הבעיה היתה בעיית רכב לתובלה ואספקה. המרחקים היו גדולים. חבניה, שבה הגינו, נמצאה בריחוק ארבע מאות ושמונים קילומטרים מדיר-אז'זור, ובריחוק שמונה מאות קילומטרים מחלב; הדרך היחידה ממנה לדיר-אז'זור היתה השביל הגרוע שלאורך גדת הנהר פרת. רעה מזאת — מלבד כלי-הרכב של הקו-הראשון שביחידות הלוחמות, ששימשו לנשיאת האספקה והתחמושת הדרושות לשימושן המידי, לא היתה לי אלא פלוגה וחצי של משאיות 3 טון לצורך הסעת הכוחות ואחזקתם. בתנאים אלה נראתה דיר-אז'זור רחוקה ומרוחקת. אבל אני הייתי בר מזל. הממונה על מנהלת הדיביזיה שלי היה הקול-לויט'

מקורות ומחברים (הארות והערות לקורא)

כיבוש הגשר על הפרת מאת הפילד-מרשל סיר וו. סלים.

קיץ 1941. הדיביזיה ההודית-הבריטית ה'10, שסייעה בריכוז מרידתו של ראשיד עלי-אל-סילאני בעיראק, נעה לאורך הנהר פרת ומגמת סניח סוריה, הנתונה לשלטון ממשלת וישי הצרפתית המשתפת-פעולה עם גרמניה ואיטליה. על הדיביזיה ה'10 הוטל להחת את הזרוע השלישית בפלישת כוחות בעלות-הברית לסוריה, שכבר החלה מן הגבול הארץ-ישראלי והגבול העבר-ירדני. יעדה — העיר דיר-אז'זור והגשר שעל הפרת, שליד העיר. המשך הדברים — בפרשת-הקרב המובאת בחוברת זו, והלקוחה מתוך הספר "היסטוריה בלתי-רשמית", מפרי עטו של מי שהיה אותה שעה מפקד הדיביזיה, ובהמשך המלחמה — מפקד זירת בורמה.

הפילד-מרשל סיר וו. סלים אינו "פנים חדשות" לקוראי "צקלון". בחוברת מס' 67 פרסמו את "הקרב על מתקניה", מתוך ספרו "מתבוסה לגצחון". ספרו הנוכחי "הסטוריה בלתי-רשמית", כשמו כן הוא — סיפורים המושתתים על דברים שהיו, אלא שדברים אלה — או חלקם, לפחות — אינם מוצאים מקום בפרסומי ענף היסטוריה; הלא הם הדברים שבין מפקד לבין עצמו — שיקוליו, היסוסיו, לבטוי, החלטותיו.

שם הספר במקורו UNOFFICIAL HISTORY.

דברים קטנים, אך חשובים לטנקאים

רוב הטנקאים הותיקים כבר יודעים "סודות-מקצוע" אלה — אך חזרה עליהם לא תניק להם לעולם. ואילו לטנקאים "ירוקים" ודאי-חדאי שתועיל רשימה זו, אשר מחברה מתרה בנו ואומר, כי רק הכסיל לומד מנסיונרשלו בלבד, ובכך הוא האיש המבכר ללמוד מנסיונם של אחרים.

המאמר לקוח מתוך בטאון חיל-השריון האמריקני "שריון" ("ARMOR").

עצות מעשיות למפקד פטרול

מאת המיור ג' . ס. מאטקאלף

אין לך מפקד-זוטור הנושא באחריות אישית כה כבדה לביצועה של משימה, והגדרש להעריך מצבים משתנים כה רבים ולחרוץ החלטות מדיניות בתכיפות כה גדולה כמו מפקד פטרול. העצות היעוצות לו ברשימה זו הן סיכומי ניסיון שנרכשו בפטרולים רבים בימי מלחמת העולם השנייה, ויש בהן תשובות לכמה כמה שאלות הנמקרות בלבם של מפקד פטרול: — את מי יבחר לשמש כפליט? כיצד יתמצא בשטח שאינו מכיר אותו? כיצד ינהג בפצועים? ועוד.

הרשימה מובאת מתוך המדור "עובדות-קרב ליחידתך", שהופיע בקביעות בירחון הרגלים של צבא ארה"ב במלחמת העולם השנייה, "ג'ורנל הרגלים" ("INFANTRY JOURNAL").

יגיעת — מצאת

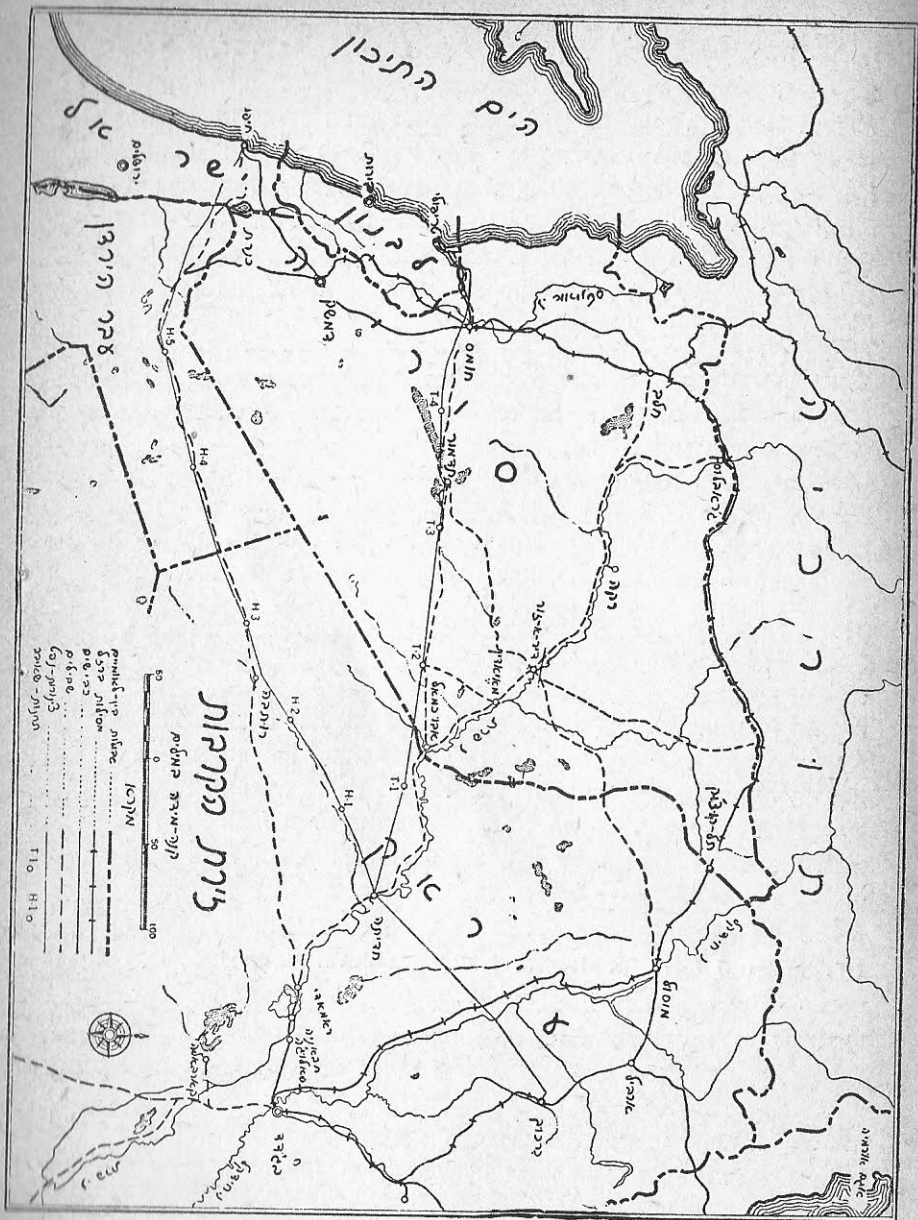
שאלה ללוחמים המנוסים בלוחמת-עיר; התשובה לשאלה והמקור שממנו הובאה — בחוברת הבאה.

אלף סנאלינג, סגולתו הגדולה ביותר היתה כושר-האילתור שלו. הוא היה אשף ממש, העושה יש מאין, כאשר אמרתי לו מה דרוש לי, השיבני במילים שהרביתי לשמוע מפיו, "מה שאתה רוצה הוא בלתי-אפשרי, כמובן, לפי האמצעים שבידינו — אבל אני אסדר זאת!" ברם, עד מהרה התברר, כי על אף השימוש בסירות הילידים שבנהר פרת, שכירת כל המשאיות האזרחיות בבגדד ואפילו שכירתם של החמורים בכפרים, נאלץ להתקדם בדומה לאותה תולעת האוספת את זנבה בטרם תעשה צעד נוסף קדימה. כמו כן התברר כי רק חלק מן הדיביזיה שלי יוכל להתקדם, וכי ככל שנרחיק כן יקטן כוח-ההלם המתקדם בראש, ואילו קו-האספקה יעשה פגיע יותר.

בחרתי בחדיתה, כפר בתי-חמר מתפוררים שעל גדת הנהר, במחצית הדרך בקירוב, בין חבניה והגבול הסורי, בתור הבסיס הבא שלי, וסנאלינג החל לצבור בו אספקה להמשך-עשר יום בשביל שתי חטיבות מוגברות, בהשתמשו בכל כלי תובלה מקובל ובלתי מקובל שהצליח להשיג. בינתיים העברתי את מפקדתי הטקטית, בחיפוי מוצבי-חוק, ל-"T.1" — תחנת-שאיבה של צינור-הנפט המתמשך משדות הנפט בעירק אל טריפולי. כאן נמצאתי מרוחק רק כשלושים ושניים קילומטרים מאבו כמאל, העמדה הצרפתית שעל הגבול. בביתן הנוח שבנתה חברת הנפט לעובדיה בלב המדבר הכנתי את תכניותי, וממנו יצאתי לסוריה.

הפרת רוחבו בעונה זו של השנה ממאתיים עד מאתיים עשרים וחמשה מטרים. הוא זרם בתוך מדבר, שפניו גליים, מחמת שרשרות של רכסים נמוכים, מכוסי אבנים, שביניהם שטחים גדולים של עפר רך, ופה ושם רצועות-אדמה הנוחות לנסיעה. בגדה הימנית, שלאורכה התעתדנו לנוע, נמצאו שני נתיבים, שנתמשכו מתדמור שבמערב על פני המדבר — האחד לאבו כמאל והאחר לדיר-אז-זור. נתיב שלישי היה הנתיב שלנו, שלאורך הפרת, אשר היה הטוב שבשלושת הנתיבים, אך בלתי סלול, מחוספס מאוד, מכוסה שכבה עבה של אבק, ומטושטש במקומות רבים, בהם נטו ממנו הנהגים הצדה כדי לעקוף את הקטעים הקשים ביותר, והתוו נתיבים עקלקלים משונים משלהם-עצמם. המדבר היה ערום לגמרי מצמחיה. אפילו לאורך גדת הנהר לא נמצאו אלא ככרות אדמה קטנות וספורות שעובדו, בקרבת הכפרים, שריחוקם זה מזה היה שלושים-חמישים קילומטרים. המים היחידים שבנמצא בתחום מאה וחמישים קילומטרים לימין ולשמאל הם מי הנהר עצמו, וכל תווחת כוחות שלא ניתן לה לשאת עמה מים היתה כפותה לנהר.

בעוד אנו צוברים אספקה בחדיתה נפלה דמשק. למרות זאת המשיכו הצרפתים בהתנגדותם העיקשת, כי כוחותיהם, שעלו על כוחותינו במספרם, שלמים היו והחזיקו עדיין בארבע-חמישיות של סוריה.

פעולות התצבור שלנו בחדיטה התנהלו כשורה, ובלייל 27/28 ביוני שלחתי קדימה שתי פלוגות של גורקאים ומספר מכוניות משוריניות להפתיע את אבו כמאל. העמדה הצרפתית היתה מבצר גבה-חומות בפאתו של כפר גדול למדי, על יד הנהר. דווח לנו כי כחיל-המצב שלו משמשת פלגת ג'נדרמים סוריים שקציניה צרפתים, וכי שדרה ממונעת מדיר-אז'זור מבקרת בו לפעמים — אלא שאותה לא ראינו מעולם. על קבוצות הסיור שלנו אמנם נורתה משם בימים האחרונים אש, והן נתקלו בסיורים ממונעים של האויב. קוינו לפתוח במסע-המלחמה שלנו נגד סוריה בהפתעתו ולמידתו של כל חיל-המצב, אך חוששני שאמצעי-הבטחון שנקטנו לא היו ראויים לשמם. עם שחר, כאשר קרבו הגורקאים למבצר והמכוניות המשוריניות אגפוהו איגוף עמוק ובאו מאחוריו כדי ליירט את מנוסת האויב, מצאנו שחיל-המצב כבר עזב. יריות אחדות הוחלפו בטוח רב, ושני ג'נדרמים שפיגרו נפלו בשיביינו.

אותו יום, 28 ביוני, ובימים שלאחריו רוכזו רוב החטיבה המוגברת בסביבת אבו כמאל, בעוד סנאלינג מחיש למקום אספקה בכל כלי-רכב שמצאה ידו. הפיקוד על כוחותינו בעירק נטל מכל יחידותיו, פרט לחטיבה אחת, את רכב הקו-השני והעבירו אלינו. כך נתאפשר לנו להחזיק כשלוש-מאות משאיות להזנת גייסותינו ולהגברת יכולת האספקה שלנו. — דבר שיאפשר לי להניע בהעלם אחד את כל החטיבה המוגברת לדיר-אז'זור, למען המטרה הזאת עמלנו כולנו ללא הפוגה.

קשה היה להעריך את כוחם של הצרפתים וביצוריהם סביב דיר-אז'זור. חיל-האויב שלנו, ארבעה "גלאדיאטורים" וארבעה "הוריקנים", בסך-הכל, הביא לנו ידיעות-מה, שהושגו בסיכון רב מול אויריית האויב, שהיתה מרובה וחדשה משלנו. ככל שניתן לנו לשפוט מידיעות אלה היו העיר ושדה-התעופה שלה מוגנים הגנה חזקה ביותר בדרום ובמערב, שם חלשו עמדות חפורות כהלכה, בעלות שוחות-בטון למקלעים ולתותחים, על השבילים המתמשכים מאבו כמאל ומתדמור. בצפון נמצאו בית-נשק מבוזר, שנאמר עליו כי הוצבו בו תותחים כבדים, וקסקטים מוקפי חומה, בעלי חזות מאיימת, אך דומה היה שהחפורות מעטות.

עוצמתו של חיל-המצב, לפי דברי המודיעים המקומיים ושני השבויים, התנדדה בין אלפיים לארבעת אלפים איש, ובהם לפחות גדוד רגלים סורי אחד, שקציניו צרפתים, יחידה ארטילרית בת שלוש או ארבע סוללות, פלוגת סיירי מדבר, מעט חיילים אירופיים מלגיון הזרים, ומספר מכוניות משוריניות. מטוסים אחדים נראו בשדה התעופה, ומובן שמלבדם יפעלו נגדנו מטוסים רבים אחרים.

הן מטוסי קרב והן מפציצים, משדות-התעופה הסמוכים שבצפון, הערכת את מספר גייסות האויב כמוגזם, ללא ספק, אך מהיותם מחופרים, מסויעים בארטילריה, ועדיפים בהרבה באויריה, ראיתי בהם כוח של ממש.

אילו יכולתי לתקוף בכל הדיביזיה שלי לא היו ניצבות בפני שום בעיות, אולם כבר נתברר לחלוטין, שהחטיבה המוגברת תהיה הגוף הגדול ביותר שניתן יהיה, מבחינת תחזוקתו ואספקתו, לקדם עד דיר-אז'זור — ולזמן מוגבל בלבד. בהתקפה מהירה המושתתת על הפתעה תלינו את התקוה הגדולה ביותר — אך לא קל היה להשיג הפתעה מול פני השליטה של האויב באויר. מפקד החטיבה וואַלד, חברי הותיק שהתנסה בלוחמת-הגבולות בהודו (לוחמה שאין כמוה לחינוך חיילים טובים) ואנוכי ישבנו על מדוכת התכנית. הטלתי עליו להתקדם במעלה הנהר עם רוב החטיבה המוגברת שלו עד לטוח-מהלומה מדיר-אז'זור. בינתיים, מתחנת "T.1" שמאחוריו, ינועו בחסות החשכה כוח ממונע מרגימנט המכוניות המשוריניות, פלגה של תותחי-שדה וגדוד מ"כוח הגבול ההודי", רכוב משאיות, ויעמיקו בתוך המדבר, יחצו את שביל תדמור הרחק מן האויב, במערב, ויתקיפו את דיר-אז'זור לאורך הדרך מחלב, מצפון. עם שיתקרב כוח נייד זה לעיר, יסתער עליה מיד גם הכוח העיקרי של חטיבת וואַלד — שני גדודי גורקא המסוייעים ברגימנט תותחי-שדה.

בתכנית זאת היו סיכונים ברורים אחדים. קודם כל, אי אפשר יהיה להסתיר את מסע-ההתקרבות בן 130 קילומטרים של הכוח העיקרי, על פני שטח הערום לחלוטין ממחסות. במשך שלושה-ארבעה ימים, לפחות, נאלץ להיות חשופים להתקפת-אויב כבדה, והיה אם אף על פי כן ולמרות הכל נגיע לטוח-מהלומה מן העיר ונשלח את השדרה הניידת לאיגוף, נפצל את כוחנו הקטן מול אויב שמספרו שווה למספרנו לפחות, וכך נפתח לו פתח להביסנו חלק-חלק — הבסה קלסית. לשדרה האוגפת שלנו לא יקל כל כך לנסוע מאה ושישים קילומטרים על פני המדבר בחשכה, תוך כדי שמירת הכיוון הנכון, ולהיות מוכנה להתקפה עם שחר. רק אלה שהתנסו אי-פעם בניווט שדרה כזאת יכולים לשער בנפשם את כל האסונות העלולים לבוא עליה. לעומת זאת, לא האמנתי שנוכל לכבוש את עמדותיו המוכנות-כהלכה של האויב בהסתערות חזיתית, אלא אם כן נבצע הסחה כלשהי בעורפו. בסרבי, איפוא, להכנע לחששותי שמא יארעו לנו כל אותם האסונות, אמרתי לוואַלד להוציא את תוכניתנו לפועל.

אחת הסגולות החשובות ביותר למפקד היא התחושה האומרת לו היכן מקומו הנכון בזמן הנכון. לא תמיד קל לקבוע דברים אלה. היה לי בטחון מלא בוואַלד, ואילו הייתי מפקד חטיבה גם אני, לא הייתי רוצה שמפקד הדיביזיה שלי יזדנב מאחורי בזמן שאני מבצע את התוונות הראשונות, אולם הרגשתי שעלי להיות

בקרבתו כאשר יתחיל הקרב עצמו ומצבים חדשים יצוצו. החלטתי, איפוא, להשאר במפקדתי הנוכחית בתחנת "T.1" כל עוד ימשך מסע ההתקרבות ולהצטרף לוואלד השכם בבוקר, ביום ההסתערות.

ג

היתה סיבה נוספת להשארותי בתחנת "T.1". התחלנו מאבדים משאיות בקור התחבורה שלנו, ובמספרים כה גדולים, שסיכנו את כל המבצע. כדי לחסוך דלק החלטנו להמנע מפיתוליו של שביל הנהר וסימנו באמצעות פחי דלק ריקים שבילים ישירים יותר על פני המדבר. בשעות היום היו השמש, האבק, סופות החול והחום מעיקים מאוד על הנהגים היהודים; ואילו בלילה — והאווירה של הצרפתים אילצה אותנו לנוע בעיקר בלילה — הפכה נסיעתם למסוכנת ממש. על נקלה היתה המשאית תועה מן השביל המסומן סימון דליל, נתקעת בחול הרך, או מתקלקלת בנסיעה על פני שטח מחוספס. קשה היה למצוא משאית שאבדה. אנשיה עלולים היו לגורע בצמא, בתעותם במדבר, והנה גיליתי, משהתרבה מספר המשאיות הנעדרות, שעל כל הסכנות הללו נוספה סכנה החמורה מכולן.

כידוע, אחרי שואת דונקירק, בה איבד הצבא הבריטי את רוב נשקו, שלחה הודו לבריטניה הגדולה חלק ניכר ממלאי הרובים וכלי הנשק האחרים שלה; כאשר הוקמו דיביזיות הודיות חדשות חסרו להן, איפוא, כלי נשק. בצאת הדיביזיה שלי למלחמה, ב־1941, היו כחמש מאות מחיליה, ששרתו בפלוגות התובלה שלה, בלתי־חמושים. הם היו לוחמים, והיה עלינו לחמש אותם ברובים, אך רובים לא היו בנמצא. מאחר שבדרך־כלל אין רכב הקו־השני נקרא להשתתף בקרב, ומאחר שהיה עלינו להשאיר חלק מחיילינו בלי רובים, החלטנו לותר על חימושם של הנהגים, מקדמת־דגא שורצים מדבריות סוריה ועירק שודדים ערביים. הללו, משנתחווור להם, עד מהרה, כי נהגי המשאיות שלנו אינם חמושים, החלו אורבים להם ורוצחים אותם כדי לבזו את המטען שבכלי־הרכב. הביזה היתה כה יסודית, שכל מה שנותר מן המשאית לאחר שטיפלו בה ובמטענה הערבים, היה הרכוב בלבד, שנדמה לעצמות חיה קדומה המוטלות בחול. אחדות מכנופיות רוצחים אלה היו יוצאות מן הכפרים שלאורך השביל; אחרות, שהיו מסוכנות יותר, אורגנו על ידי איש ושמו פאוזי קאוקגי, שלפני המלחמה הירבה להציק לנו בארץ־ישראל, ועתה שירת שירות מצוין את אויבנו, תמורת שכר. הימים הבאים עברו עלי במאמצים לצמצם את אבידותינו ברכב על ידי חיזוק משמעת־השיירות, צירוף כוחות ליווי אליהן, ועריכת פשיטות על הכפרים, למצוא את הביזה. לעיתים קרובות נשאו הפשיטות פרי.

אולם לא מצאנו תקנה לאבדן הדלק, הדלק, שבו היו תלויים היינו ויכולת

התנועה שלנו, היה נישא אותם ימים בפחים דקי־כתלים שקיבולם ארבעה גאלונים, מן הסוג שבשימוש בימי שלום. העמסנו אותם בדקדוקי־זהירות יתרים, אך די היה בשעות אחדות של טלטול על פני השביל הנורא כדי לסדוק את חיבוריהם, וכלי־הרכב שנשא אותם היה מגיע אלינו כאותה מכונית־ריבוק, כשהדלק היקר נוטף מריצפת רובד־המטען שלה. חוסר כלי־קיבול נאות לדלק בשנים הראשונות של המלחמה גרם להפסדים של מיליוני לירות, לשהיות ממושכות, וסיכל מבצעים רבים.

ד

משנחה דעתי מן התנאים השוררים באבו כמאל ומהתקדמות התצבור שם, חזרתי, ב־1 ביולי, הוא היום בו היה על וואלד להתחיל במסע על דיר־אז'זור, למפקדתי הטקטית בתחנת "T.1". הידיעות שהגיעוני במשך היום מוואלד היו טובות. שדרת הרכב הארוכה שלי הופצצה פעמיים־שלוש מן האוויר, באור היום, אך האבידות היו מעטות הודות לסופת־אבק, על אף השהיות הללו התקדם התקדמות ניכרת ליעדו. השדרה האוגפת תשלח למשימתה עם רדת החשכה, והוא מקוה כי הכוח העיקרי שלו ימצא עם שחר בטוח־מהלומה מדי־אז'זור.

שבע־רצון שכבתי לישון שעות אחדות, בטרם אצא, בהחשך היום, להצטרף אל וואלד לפני פרוץ הקרב המצופה. כשהתעוררתי והתחלתי להתלבש בא לחדרי השליש שלי, הקולונל רוברטס, למראה פניו הדאוגים איבדתי את שלות נפשי. ברור היה שארעה תקלה, אכן, — ארעה! וואלד קרא חזרה את השדרה האוגפת. בעוד שעות אחדות היא תתחבר מחדש עם שאר החטיבה שלו, שעצרה מנוע ליד גדת הנהר. אמנם מחמת קשיים אטמוספריים קשה היה להבין את חילופי התשדורות האלחוטיות, אך עובדה זאת ברורה היתה למדי.

אין זאת כי ארעה תקלה גדולה עד מאוד, אם וואלד מצא לנכון להחזיר את השדרה האוגפת ולהפסיק את ההתקדמות של כוחו העיקרי, אם גילה האויב את השדרה האוגפת במדבר, או אם תראה השדרה בשובה, אחרי עלות השחר, לא יהיו הצרפתים זקוקים ליותר מזה כדי לדעת מה היתה תכניתנו. גם המחשבה שכל החטיבה המוגברת תמצא כל היום כולו צפופה ליד גדת הנהר, וממתנה ושיפציצה, — אף מחשבה זו לא נשאה חן מלפני. התעברתי על עצמי בגלל שלא הצטרפתי אמש אל וואלד — אין זאת כי אינני נמנה על אותם המפקדים היודעים להציב את עצמם בזמן הנכון במקום הנכון! לא נותר לי אלא לנסוע שמה במהירות הרבה ביותר. השארתי את רוברטס לעסוק באלף העניינים הטעונים עיסוק במפקדה הטקטית, ויצאתי לדרך עם הקציין־השמש שלי ב"סטיישן־וואגון" שלנו.

בהגיענו למצאידין, המרוחקת כ-32 קילומטרים מדייר-אז'זור, עברתי בין ערב-רב של כלי-רכב, שהתאמצו בחשכה ובאבק לפזר עצמם בטרם יבוא היום, שאורו כבר החל מפציע. נאמר לנו שמפקדתו של וואַלד נמצאת כששה-עשר קילומטרים הלאה משם. בו ברגע שזרחה השמש ואורה החביב התפשט על חלקת פני המדבר מצאנו אותו.

על גדת הנהר הצטרפנו לארוחת-הבוקר הזעומה של וואַלד, בעוד האנשים שמסביבנו חופרים שוחות-חריץ. בריחוק צעדים ספורים מאתנו היה קצין קשר מתחנן בקול חדגוני, באמצעות מכשיר-קשר, שתחנה מסוימת תענה לו — אך לשוא. טוראי הודי, — ללא ספק היה זה הקשר שהודח ממכשירו — ניצב בסמוך, וניבט במחליפו בציפיה כעוטה.

וואַלד, אשר שכלו הישר ושלות-נפשו שאינה מתערערת לעולם וזכו תמיד להערצתי, סעד ברוב תיאבון. ניסיתי לחקות אותו; הקצין-השמש שלי לא התקשה בזאת כלל. נסיוני לימדני כי קצין-שמש מצטיין בכל-עת-ותמיד בתיאבון. בשעת הסעודה סח לנו וואַלד מה אירע.

ביום שעבר ביצעה החטיבה המוגברת שלו התקדמות המתקבלת על הדעת, בשביל שלאורך הנהר, אף על פי שהם נסעו ברווחים גדולים בין מכונית למכונית, גלויים היו לעין מפציצי הצרפתים. המפציצים הללו, בליווי מטוסי-קרב, פקדו אותם יותר מפעם אחת בפצצותיהם, וכמעט שלא היה מה לעשות כנגד צרה זאת. ברם, חיל-האוויר האמין והזעיר שלנו הרקיע ברוב עוז לשחקים ותקף את מטוסי האויב בלהט שכזה, שהללו נאלצו לצמצם את מידת הדיוק של פגיעות פצצותיהם. אולם במרוצת היום הופלו ארבעה מטוסי „גלאדיאטור“ שלנו על ידי מטוסי-הקרב הצרפתיים החדשים יותר, וואַלד סבר שגם שני מטוסי „הוריקאן“ היו בנפלים. במשך רוב שעות היום השתוללה סופת-אבק עזה, שאמנם מררה את חייהם אך גם שמה קץ להפצצות עוד קודם שהיה לצרפתים סיפק להסב נזק רב. על אף שההיות אלה הגיעו עם ערב הגורקאים שבראש כוחו של וואַלד לריחוק כששה-עשר קילומטרים מדייר-אז'זור — בעצם, למקום בו אנו מצויים עתה — ירדו מרכבם והוסיפו להתקדם שלושה-ארבעה קילומטרים. הם תפסו עמדות בחיפוי הארטילריה שלנו, והוחל בהכנות לעריכת הסתערות עם עלות השחר.

בשלב זה של סיפור-המעשה נכנס לדברי וואַלד זמזום של מפציצים מתקרבים. שלחנו אליהם מבטים מרירים עת הישירו טוס אלינו, וצורתם ומהירותם גדלים והולכים. קמנו ופנינו אל שוחותינו, וניצבנו לידן בהפגנת אומץ טפשית עד אשר שריקה מפחידה הקפיצתנו לתוכן. רעמים אדירים ותמרות אבק השתוללו במשך דקות אחדות, אולם איש מן הסמוכים אלינו לא נפגע.

שתי משאיות שבריהוק-מה מאיתנו החלו בוערות ומאביכות עשן שחור, כבד. יצאנו, חבטנו בגדינו ופקדנו להסיר מעל שולחננו את ספלי-התה, שנתכסו אבק, אך נותרו תמימים.

ה

וואַלד הוסיף לטוות את חוט סיפורו.

עם רדת החשכה, סח לנו, יצאה השדרה האוגפת לעקוף את האויב מימינו עיקוף עמוק, ולהגיע לדרך הבאה מחלב. החלק הראשון של הנתיב כבר סויר קודם-לכן על-ידי מכוניות-משורינות, והתנועה בו התנהלה ללא תקלה. אולם משגברה החשכה קמה סופת-האבק מחדש, אמנם לא באותה עוצמה שהיתה לה בשעות היום, אך בעוצמה שדי היה בה להכפיל את קשיי הניווט והשמירה על רציפות השדרה. הפערים שנוצרו בתוך השדרה הביאו לתעיות; אבד המגע עם המכוניות המשורינות שזעו בראש השדרה ובאגפיה. הקרקע היתה גרועה משסברנו, וכלי הרכב — שנאלצו לנסוע בהתמדה בהילוכים הנמוכים, כילו כמויות מבהילות של דלק, זאת ועוד — מחמת המספר הרב של מכשירי-הקשר, שיצאו מכלל שימוש בגלל טלטולי הנסיעה, והקשיים האטמוספריים בקליטה, שנתחוללו על ידי סופות החול, לא פעל הקשר האלחוטני בין השדרה ובין מפקדת החטיבה. בהמשך, משנתחדש הקשר לסרוגין, ונודע מצבה של השדרה, היה על וואַלד להחליט — האם להמשיך במבצע, או לבטלו?

ברור היה לו כי השדרה לא תוכל להגיע עד הבוקר לעמדת התקפה, וכן קבע — ובצדק — כי להסתערות הזיתית על דיר-אז'זור, בשני הגדודים הנותרים שלו, יש רק סיכויים קלושים להצלחה. אפילו תצליח השדרה התועה להתאגד מחדש בלב המדבר, היא לא תוכל להמשיך בדרכה עד אשר יסופקו לה דלק ומים נוספים, ואילו לו לא היה לא דלק ולא רכב להובלת דלק, לא נותרה לו, איפוא, ברירה אלא לפקוד על השדרה לחזור כמיטב יכולתה אל הנהר.

מאמצנו הראשון לכבוש את דיר-אז'זור עלה בתוהו.

בשוב השדרה האוגפת היו אנשיה מיוגעים, צמאים ומאוכזבים. הם כילו כמעט את כל הדלק שלהם. רוחו של וואַלד לא נפלה, והוא החליט לנסות שוב ברדת הלילה. משלוח קטן של דלק הגיע אליו זה עתה, ובאספו את כל כלי הקיבול שבכוחו העיקרי מילאם בדלק וצייד בהם את השדרה האוגפת. אולם כמות דלק זו לא אפשרה לבצע את האיגוף העמוק מאוד של האויב, כפי שתוכנן בתחילה. וואַלד שינה, איפוא, את התוכנית ופקד על השדרה להגיע אל הדרך הבאה מתדמור, ולא אל זו הבאה מחלב, ולתקוף את דיר-אז'זור ממערב.

הגם ששינויי-תכנית זה נראה לי כהכרחי, לא נחה דעתי ממנו. עדיפותנו על הצרפתים בכוחות קרקע — אם קיימת בכלל עדיפות כזאת — לא תהיה ניכרת אם אמנם נכון הדבר שכל מטוסינו הופלו, והגנתנו הדלילה היחידה כנגד התקפות האויר גזה ונעלמה. הגדוד היחיד של השדרה האוגפת, שיתקוף בסיוע ארטילרי מועט את הביצורים המערביים החזקים של העיר לא יוכל, כך חשבתי, לחולל בפיקוד הצרפתי אותם מבוכה ופחד, שהיתה מחוללת בו הסתערות על עורפו החשוף-יחסית, בלעדי מבוכה ובלבולת כזאת בקרב האויב נראתה לי התקפתנו החזיתית מדרום, כבעלת סיכוי עלוב להצלחה. התנגדתי, איפוא, בכל לבי לשינוי בתכנית, אבל בה במידה לא קסמה לי המחשבה שנוסף לשהות כאן תחת הפצצותיהם של הצרפתים עד אשר נצבור את הדלק הדרוש לביצועה של התכנית המקורית. מכל מקום, אלא אם כן נשיג תוספת דלק, ובהקדם, יהא עלינו לעשות אחד משני דברים בלתי נעימים אלה.

גמרתי אומר לנסות להשיג את הדלק — ועזה היתה אמונתי בסנאלינג הכל-יכול.

שידרתי אליו את התשדורת הנמרצת ביותר שעלה בידי לחבר, ובה פקדתי עליו להביא מכל מקום את טיפת הדלק האחרונה, ואפילו יהיה פירושו של דבר שכל כלי-רכב הנמצא ביחידות שמאחורינו ישותק. סיימתי את תשדורתי באמרי כי הדלק „מוכרח” — אני חוזר: מוכרח” להגיע לחטיבתו של וואַלד לא יאוחר משעה 1800. מששוגרה פקודה זו לא נותר לנו עוד דבר לעשות, פרט למסע-החרמות בחטיבה שלנו — החרמות שהביאו, על אף המחאות הנמרצות, עוד כמה פחי דלק, אך שאירי אותנו, להוציא השדרה האוגפת, כמעט חסרי כל יכולת לנוע. ערכתי ביקור אצל יחידות השדרה האוגפת: הן היו מפוזרות כהלכה להגנה מהתקפות אויר, אנשיהן לא נראו לי כלל ועיקר כמועזעים מן הלילה מתיש הכוחות שעבר עליהם, וכאשר הוריתי להם לישון כמיטב יכולתם, כי תקוותי לשלוח אותם שוב לאותה משימה עוד הלילה, שמעו את דברי ברוח טובה.

תותחים צרפתיים בני 7.5 מ"מ, מעמדותיהם שמאחורי הרכס הנמצא דרומית מערבית לדיר-אז'ור, החלו יורים עלינו כפעם בפעם פגזים אחדים. כמטרה שמשא להם בעיקרו של דבר הדרך, שבה נמצאו כלי-רכב הרוסים ספורים, הניצבים בזווית שונות ומשונות. תותחינו הישנים, בני 18 הליטראות, נמצאו מרוחקים יתר על המידה מכדי שיוכלו להשיב על אש בלתי-מיזיקה זו, אך הבאתם קדימה עד לטוח הנחוץ היתה חושפת אותם בשטח הגלוי לגמרי למוצבי

התצפית של הצרפתים, וואַלד כבר פקד לקדם את תותחינו אחרי רדת החשכה לטוח הדרוש, ולחפרם בעמדות. בו בזמן יוזז קדימה גדוד הגורקא הקדמי, עד שיגיע לקריציאה להתקפה, ואילו גדוד הגורקא האחר יכנס לעמדות הגדוד שנע קדימה, ויהיה הגדוד המסייע להתקפה.

אך התחלנו בתזוזות אלה, ומפציצי האויב שבו והופיעו מעלינו. גם הפעם הקימו פצצותיהם המולה גדולה, אך נזק מועט ביותר. כמו התותחים שלהם ריכזו גם הם את הפצצתם על הדרך, שלזמן זה כמעט שלא נמצא בה כלי-רכב נוסע. הופתענו מכוח המשיכה הגדול שיש לכלי-רכב שרופים לגבי הצרפתים. לאחר שעת-ביניים זו של הפצצה רעשנית נשתררה בשדה-הקרב דממה משועממת, וואַלד ואני חזרנו מן היחידה הקדמית אל אנשי השדרה האוגפת, לשמוע אם כבר הגיע דלק.

עד כה לא הגיע דלק, אולם לרווחתי — ועלי להודות שגם להפתעתי — נתקבלה תשדורת שהדלק כבר מובל אלינו. לפנות ערב נודנבו ובאו אצלנו, זה אחר זה, כלי-רכב מסוגים שונים ומשונים — משאיות קשר, משאיות פלסים, משאיות תחמושת, שכולן כאחת פרקו את מטעניהן הרגילים והועמסו בדלק. סנאלינג שלישי לא איכזב, הוא חלב את טיפת הדלק האחרונה מכל כלי-רכב שהשיגה ידו, ורוקן אפילו את מיכלי הדלק של מכוניות מפקדת הדיביזיה. כל היחידות שמאחורינו חדלו, איפוא, להיות ניידות, עד שיגיע אליהן דלק מבגדד. עד לשעה שבע בערב באו המכוניות האחרונות של שדרת הדלק המזורה הזאת, והדלק שהובא נופק למכוניותינו. מפקד השדרה האוגפת הודיע שהוא מוכן לצאת.

האומנם מוכן הוא? בשבתי על תלולית חמר, בעיצומה של המולת ההכנות, כשאבק המדבר המתמר מסביבי עולה באפי, תהיתי על כך. בדיקה דקדקנית גילתה, כי השדרה לא מילאה את מיכליה בדלק בכמות המגיעת לזו שהיתה בהם אמש — והרי גם באותה כמות לא הרחיקה נסוע! עם זאת, לפי חישובינו, הרי אם יתנהל הכל כשורה, כלומר אם לא תתחוללנה סופות אבק, ואם הנתים החדש, שסויר היום כמעט עד הדרך הבאה מתדמור, יוכיח עצמו כטוב מן הנתים הקודם, ואם לא יאלצו כלי-הרכב לנוע בהילוך נמוך מדי, ואם לא יתעה איש בדרכו, ואם לא תתקל השדרה בדרכה באויב, היא תגיע אמנם לדרך הבאה מחלב, מצפון לדיר-אז'ור. ברם, משתגיע שמה תיותר במיכליה רק כמות-דלק שתספיק, אפשר, לעוד המשעה-עשר קילומטרים בלבד.

יותר מדי „אם!” אם אחד התנאים האמורים לא יתממש, תהיה השדרה היקירה שלנו במצב מסוכן. אפילו נניה שהיא לא תתקוף דוקא ממקום הנמצא צפונית מן העיר, הרי בכל זאת נותר לנו ה„אם” הגדול ביותר, אם תכשל התקפת

השדרה. מחמת העדר הפתעה או מחמת תריסר סיבות אחרות, היא לא תוכל לשוב. בהיותה בלתי-ניידת ישמידה האויב כחפצו, מן האויר או מן הקרקע.

באור היום הדועך פלבלתי לעבר החרבות הצלובות והשרביט שעל כתפי. אם יארע כמקרה הנ"ל, לא אוסיף להיות גנרל-מיוז עוד זמן רב! ובכן, מה בדבר תכנית-התקפה בטוחה יותר? תכניתו של וואלד, למשל — לקצר את דרך השדרה ולהסתפק בכך שתתקוף את העיר ממערב, ולא מצפון. אם תכשל גם התקפה זו, לפחות תוכל השדרה לחזור אלינו. ואולי מן החכמה יהיה להמתין כאן עוד יום-יומיים, עד שנצבור יותר דלק? עד כה לא הסבו לנו ההפצצות מן האויר שום נזק ממשי. עדין שהות בידי להמיר את דעתי. פחדים וספקות החלו מחלחלים בי.

ז

אִרְאוּ זכרתי מקרה שקרני לפני שמונה חודשים. היטיתי אותה פעם אוזן לפחדי והיסוסי — והחמצתי הזדמנות נפלאה. כזאת לא יקרני הפעם. מוטב אטה אוזן לתקוותי, מאשר לפחדי. בתוך-תוכי חשתי, שאם תגיע השדרה ליעד בהפתעה, מן הצפון הבלתי מוגן, נערער את שיווי-משקלם של הצרפתים ונמוטטם. בהרגשה טובה יותר קמתי ונצטרפתי אל וואלד.

עם שסיימו האנשים את ארוחתם החמה, שנתבשלה במקומות מוסתרים כהלכה, החלה עריכתה של השדרה לתנועה. הדמדומים הקצרים הפכו עד מהרה לחשכה, והשדרה נעה לאיטה המדברה — המכוניות המשוריינות המסורבלות, פלגת תותחי-השדה, המשאיות העמוסות רובאי "כוח הגבול". אבק סמיך התערבל, הסתיר את השדרה, והחניק את המולת הגלגלים המתגלגלים על הקרקע המחוספסת; אולם קהל המנועים נישא למרחוק. לבסוף גוע גם קול זה ואנו נותרנו עומדים בדממה מדכאת. לרגע חשתי מחדש בספק המנקר בכתלי קיבתי. אך הפור הוטל — ומה הבצע בדאגה?

הגם שפירוש הדבר היה הוצאה נוספת של דלק, נצטוה השדרה להרחיק עוד יותר מערבה, כדי להמנע מפטרולי האויב, ולחצות את השביל מתדמור לפחות בריחוק עשרים וחמישה קילומטרים מדיר-אז'ור. בלא שים לב לשום מכשול — טבעי או אנושי — היה עליה להוסיף ולהתקדם לדרך מחלב. עד בואה שמה תשמור על דממת אלחוט, ותפר אותה אך ורק במקרה-חירום חמור ביותר. לא היה, איפוא, טעם רב בישיבה ובציפיה לחדשות. בעזרת הקצין-השמש שלי הוצאתי את מטת-השדה שבמכוניתנו, הצבתי על כרעיה, ועליתי על משכב זה לשנה תחת כיפת השמים.

שעה שישנתי היו האחרים טרודים. הגורקאים שבראש הכוח התקדמו בחשאי לאורך הדרך, הגיעו לקו-היציאה שלהם, והתחפרו בו. מאחוריהם הוזלו התותחנים

אגלי זיעה גדולים בחפרם שוחות לתותחי ה-18 ליטראות שלהם, ובטרם יעלה השחר הכניסו לשוחות הללו את התותחים. הם ידעו יפה מה צפוי להם בהאר היום, אולם סיכון כזה היו תותחינו נוטלים על עצמם בחדוה, למען הרגלים שלהם. הצרפתים, בשמעם תזוזות, ירו מספר פגזי הטרדה, אם שלחו נגדנו גם פטרולים, הרי שהללו לא ההינו ליקרב. עבר עלינו לילה שקט למדי.

ח

בטרם יעלה השחר הקיצו כל הנרדמים שבמפקדת החטיבה. וואלד ואנוכי הלכנו קדימה, ועלינו בגדת הנהר על תלולית, שהעניקה לנו הן מחסה והן תצפית. שם נמצאנו מיטיבים ליבנו בפת שחרית מוקדמת, עת הופיעו, בד בבד עם עלות השמש, מפציצי הצרפתים, אשר הפעם לא נזדקקו לליווי של מטוסי-קרב מגינים. הם הנמיכו טוס, כמעט עד למטחוי רובה, ופרקו עלינו כחפצם את פצצותיהם — בדויקים הפעם בקליעתם יותר מתמיד. ברם, לזמנ-זה כבר סיגל עצמו כל אחד מאיתנו לשוחתו האישית, והיה חריף ובקי בתפיסת מחסה בה.

משהרחיקו המפציצים ונעלמו הגחנו משוחותינו החוצה, ונתכבדנו מיד בהפגנה נוספת של הזעף הצרפתי — תותחי השבעים-וחמשה מ"מ שלהם החלו בהפגזות עמדות תותחינו. האש שלהם היתה מדויקת — ובתחילה גם מהירה. תשובתנו היתה מיידית, ועד מהרה התחולל דו-קרב ארטילרי לאמיתו. לנו, הצופים במחזה, נראה, לפי פרצי העשן והאבק שסביב שוחות-התותח שלנו, כי תותחינו נפגעים קשות; אולם הם היו מחופרים כהלכה, והגם שתותח בן 18 ליטראות אחד נפגע פגיעה ישירה, לא היו אבידותינו מרובות. מקץ זמן-מה דעכה ההפגזה, בשני הצדדים, ורק לפרקים נורה מטח בודד. אנו חרדנו שלא להוציא תחמושת רבה, שכן כמעט ואי-אפשר היה להביא תחמושת נוספת באור היום, ואילו הצרפתים, שלא ניצלו את עדיפותם בעמדות תצפית — אשר מפניה חששתי — היו בודאי ממתניגים לנו שנגיח לשטח הגלוי, כדי לערוך את התקפתנו. נראה היה כי לפי שעה מוכנים שני החילות ומזומנים אך ורק לטמון עצמם בקרקע ולהתחקות זה אחר מעשיו של זה. וואלד ואני יכולנו לצפות באין מפריע מעל התלולית שלנו.

לקראתנו נהר-רום הפרת העקלקל, והוא רחב, שליו ומשקף עתה את אורה של החמה. מזרחית לנהר ומערבית לו השתרע עד האופק הרחוק המדבר, והוא שטוח וחסר תואים, וצבעו חום-בוצי. בצפון נראה רכס שחמחם נמוך המתמשך אלכסונית מאתנו והלאה, כלפי צפון-מערב. ראינו רק את קצהו העגלגל, המשתפל במדרון חד וישר עד לריחוק מאות מטרים אחדות מגדת הנהר. בשטח שבין הנהר והרכס נראתה כחוט לבן הדרך המתמשכת בצד שדה-התעופה ומעבר לו.

לתוך דיר-אז'ור. הרכס הסתיר מעינינו חלק ניכר מן העיר ואת רוב רובו של שדה התעופה. לפי גובהם ומימדיהם האחרים של הבתים שטוחי-הגג שנראו לנו שיערנו כי העיר גדולה יותר ונכבדה יותר מכפי שחשבנו. אם יסתבך כוחנו הקטן בקרבות ברחובותיה, "יספג" בעיר כמים בספוג — והרהור זה לא הסב לי הנאה כלל וכלל.

ט

כבר האיר במלואו היום. וואַלד ואני הפסענו מדודות אנה ואנה, מצפים. שלחתי מבט חרד לשעוני — שש ושלושים! הן לזמן זה בודאי ובודאי שהשדרה צריכה להגיע! מחוגי שעוני הוסיפו להודחל. שבע. הצרפתים כבר יכולים, ללא שום ספק, לראות את השדרה. עם זאת — שום הודעה ממנה לא הגיעתנו באלחוט. שבע ושלושים! שמונה! אם עד כה לא הגיעה השדרה לדרך מחלב, היא לא תגיע אליה לעולם, ומכל מקום — הצרפתים כבר ראו אותה, ללא צל של ספק. אמרתי לקצין הקשר שיתקשר עם השדרה. שום תשובה לא באה. ברור היה שארעה תקלה — ותקלה חמורה.

הוספנו להפסיע מדודות, עוצרים כפעם בפעם להשקיף במשקפות-השדה שלנו על עמדות האויב. שום תנועה לא נראתה, והדממה נשברה רק כאשר שלחו התותחים הצרפתים מטח בודד לעבר אהבתם-מטרתם הראשונה — המשאיות החרבות שעל הדרך. בהפסיענו לגלגנו, — כדי להסיח דעתנו ולהסתיר דאגותינו, — שיחה על הימים הטובים שעשינו בהודו, על ידינו, על דברים של מה בכך, אך דעתנו היתה נתונה לאמיתו של דבר למקום אחר. מה קרה? מהי התקלה? היכן היא השדרה, ימח שמה? לו אך היה בידי מטוס, רק מטוס אחד ויחיד, שיצא לתור ולחפש אחריה! ואולי אשלה זוג מכוניות-משוריניות? לא נסיעתן תגזול זמן רב מדי. צדדתי מבטי אל וואַלד; קיויתי שחזותי שלהן כחזותו שלו.

רץ כשל ועלה חיש במעלה התלולית. לבבותינו הלמו בתקוה. סוף-סוף חדשות! אפס, החדשות לא באו מן השדרה אלא מגונדת המכוניות-המשוריניות שהפרדנו מן השדרה. כאשר סיריה הגונדה לעבר הדרך מתדמור נתקלה בשמונה כלי-רכב משוריניים של האויב והדפה אותם לדיר-אז'ור. לגונדה לא היו שום ידיעות על השדרה. פרט לידיעה שהיא חצתה את הדרך מתדמור. המכוניות-המשוריניות יוסיפו לצפות. מבעד למשקפות-השדה שלנו יכולנו לראות, מערבית לרכס, שלוש מכוניות של הגונדה מחציפות פניהן ומתקרבות לעמדות האויב. התותחנים הצרפתיים גמלו להן מיד במחצית-תריסר פגזים, ואחד מהללו התין ממקומו לגל-אחורי. לאחר אירוע זה נצטמצמה ניכרות העזתן של מכוניותינו.

תשע! — השיחה נתגלגלה בעצלתיים; החלנו מפסיעים דומם. תשע ושלושים! כמצייתים לאינו פקודה נעלמה עצרנו שנינו וניבטנו זה בזה. ברי היה לי, כי תוכנתי נכשלה. הכנסתי את וואַלד והטיבתו למצב חמור בהרבה מזה שבו היו לאחר נסיונם הראשון לכבוש את העיר. אותה שעה יכול היה וואַלד לאחד-מחדש את כוחו; ואילו עתה אין השדרה האוגפת יכולה לחזור אליו — כי לא נותר לה דלק לכך. האפקוד לערוך התקפה חזיתית בכל הכוחות שבידי, או שמא אבטל לגמרי את ההתקפה, ואתרכו במאמץ להציל את השדרה? ובמה יתבטא המאמץ הזה — על כך לא היה לי שום מושג. רגע ארוך הוא הרגע בו מתרגש עליך אסון, שיודע אתה כי אתה עצמך גרמת אותו בעקשנותך ובדבקותך בתוכנית שיעצו לך לזנוח אותה. רגע כזה עבר עלי עתה.

שכלו הישר של וואַלד בא להושיעני. "לא שמענו שום יריה מצפון לעיר, הדגיש. "אילו היו הצרפתים מגלים את השדרה היתה ההמולה מגעת לשמים. מוטב נמתין עוד מעט. לכל בחורינו כבר ניתנו הפקודות — נוכל לפתוח בהתקפה תוך דקות ספורות, אימתי שנרצה".

"שפיר", הסכמתי, ואני אסיר תודה לו על שנתן לי עילה לדחות את מועד חריצת ההחלטה. "נמתין עוד חצי-שעה".

חידשנו את פסיעתנו הדמומה.

תותח לא השמיע קולו, מטוס לא טס, פגז לא התפוצץ — כל היקום התעטף בשתיקה. נדרש מאמץ-רצון אדיר כדי להוסיף ולהפסיע כך, מדודות, אנה ואנה... צעדים נשמעו מאחורינו. נפנינו, והנה מסתער אלינו, כשהוא מנופף בטופס מברק, קצין הקשר של החטיבה.

"השדרה הגיעה!" התנשם והתנשף. "הם נמצאים על הדרך מחלב, קילומטרים אחדים צפונית מדיר-אז'ור, ומתקדמים אליה. הגייסות המוליכים כבר קרובים לעיר. עד כה לא נתקלו בשום התנגדות!"

עשר שנים ואבן-אכף שמשקלה טון ירדו מעלי. פניתי אל וואַלד ואמרתי, "התחיל את הקרב", או מילים מעין אלה, אלא שהוא וקצין הקשר כבר גלשו במורד התלולית, אל מכונית הקשר.

כעבור רבע שעה פצחו תותחנינו את לועיהם במטח אדיר. מהין אני לומר ששמעתי הרעשות כבדות מזו, הן קודם לכן והן לאחר מכן, אך שום גנרל לא האזין לרעמי תותחיו בהנאה גדולה משלי, ובהרווחה גדולה משלי, שעה שעמדתי על התלולית שליך הפרת. חלקו העליון של הרכס נגזז במשאת אבק. ההמולה הגבירה קולה עת רובים וכלי-נשק אבטומטיים פצחו גם הם באש, ותותחי הצרפתים החלו גומלים באש לתותחנינו.

הרעשת הרכס הגיעה לשיאה עת שורותיהם המקוטעות של הגורקאים החלו נעות קדימה על פני הקרקע השטוחה שלמרגלותיו. למזלם של חיילינו הסתיר אותם מסך האבק, שבמחצית מדרון הרכס, מעמדות הצרפתים. השורות הרחוקות של הדמויות הזעירות עלו במדרון התלול בקצב מואץ של אנשי הרים אמיתיים, ונגווו בעתרת העשן והאבק. לזמן זה העתיקו תותחינו את אישם וירו אל מעבר לרכס. ראיתי אחדים מפגזיהם מתפוצצים מעבר לשדה-התעופה.

עננת האבק והעשן שעל הרכס גדלה ונישאה ברות. הגורקאים כבר העפילו עד לאמצע המדרון, כשאחדים מהם יורים מן המותן. לפתע פתאום הופיעו על פסגת הרכס, ועל רקע השמיים והעשן, דמות או שתיים, מנופפות בזרועותיהן ורכונות-גוף. אחריהן הופיעו עוד, בהמונים, כשהן מטפסות מעלה בקדחתנות ונגוזות בעבר-ההוא של הרכס; הגייסות הסוריים מבני-המקום החלו נוטשים את חפורותיהם. מקץ דקות אחדות הגיעו הגורקאים לפסגת הרכס ונגווו, דולקים אחר הבורחים.

רעמי יריות התותחים והרובים דעכו מעט-מעט, ורק פטפוט הכלים האבטומטיים בקע ועלה מעבר שדה-התעופה. הפניתי לשם את משקפתי וראיתי את אנשינו מתקדמים משני עברי הדרך, ואחדים מהם כבר מצויים בפינת שדה-התעופה. מששקטה המולת הקרב הסמוכה עלה באווני לראשונה למול משונה, מבלבל, מן העיר עצמה, ומדי פעם נשמעו בו פרצי אש מקלעים-בינוניים. יריות רובים ונפצי פגזים — השדרה! כלי-רכב נס כמטורף, מותיר מאחוריו תמרות אבק, בדרך משדה-התעופה העירה. כלי-רכב אחרים חשו בעקבותיו, ואש הרובים נתחדשה. זיקוקים צבעוניים — אותות הצלחה! — זינקו מן הרכס ומשדה-התעופה. האויב נמלט — כל עוד נפשו בו. ההתקפה הכפולה שברה את רוחו. אנחנו נכנסנו לדי-ראזור!

אכן, נכנסנו, אך האם לכדנו את הגשר? ושמה התיצבה נגדנו הגנה נואשת. הלוחמת מבית אל בית? הגשר — הוא-הוא היעד העיקרי! השארתי את וואלד במפקדה, להניע קדימה את עתודותיו ולפקח על מהלך הקרב, ובצותא עם הקציני-השמש שלי חשתי ל„סטיישן-וואגון“ שלנו. לנהג ההודי של המכונית לא נדרשה שום מילת זרון, במלוא המהירות הפלגנו בדרך המוליכה לעיר.

עד מהרה הגענו לשדה-התעופה. בקצהו המרוחק נראו כמחצית-תריסר מטו-סים, מחוץ למוסכיהם, וגורקאים מתרוצצים סביבם. אולם בסמוך לדרך ראינו חיזיון מרתק יותר. על פני השדות שמשני עברי הדרך פזורים היו הרבה — הרבה

מאוד — גייסות מגדוד הרגלים של בני-המקום הסוריים, העטויים מדים זואביים. כל אלה, ללא יוצא מן הכלל, בהולים היו לחרוג מתוך מדים אלה, הקציני-השמש שלי קרא, „אלי, מה משונה הדבר!“ אכן, זר ומוזר היה מראה האויב הלהוט כל כך להשתחרר ממדיו בעודו על שדה-קרב, אך ההסבר היה פשוט למדי. היתה זו נוסחה אחרת של הפעולה הידועה יפה בדבריימי המלחמות — השלכת הרובה על ידי החייל ארצה, למען חדול מלהיות חייל. בהטילם מעליהם את רוביהם ואת מדיהם קיוו הסורים לחמוק בתחתוניהם, בחשאי אך חיש-מהר, ולהבלע בקרב האזרחים. בואת נחלו הצלחה מלאה. שבוינו, להוציא מספר פצועים, היו כולם צרפתים.

חלפנו-ועברנו על פני הסורים, שהיו טרודים מדי מלשית לבם אלינו, וכבר החלו מריצים רגליהם על פני השדות הביתה. נכנסנו העירה בכביש רחב, שבתים המרוחקים למדי זה מזה ניצבים משני עבריו. בהתקדמנו הלכו הבתים והצטופפו עד שהפכו לגוש חנויות רצוף. הכביש היה ריק לגמרי. הרחק לפנינו נראו גורקאים, ורוביהם נכונים ליריה, נעים קדימה, צמודים לבתים שמשני עברי הרחוב. בעברנו על פני רחוב צדדי ראינו גורקאים נוספים ניצבים על משמרתם, בקרנות-הרחובות.

לפתע נשמעה לפנינו המולה גדולה — צעקות, צריחות, יריות רובים וקרקוש מקלע פרצו שם בעת ובעונה אחת. מחלקה של גורקאים הופיעה מאי-שם ורצה לעבר המהומיה. נסענו אחריה ובלא שנוזהר מראש נכנסנו לתוך מערבולת בני-אדם, שלמראה ראשון דמתה להתפרעות ממש.

הרחוב היה מלא וגדוש רובאים הודיים, ברנשים בתחתונים מן הגייסות הסוריים המקומיים, ואזרחים מבני המקום. הכל צרחו במלוא עוצמת גרונם ונדחקו אל מרכז ההתעניינות — שתי מכוניות משורינות, האחת שלנו, האחרת צרפתית, שצורתה מזכירה עד מאוד אמבט הפוך שהוצב על גלגלים. שתי המכוניות צמודות היו זו לזו כצמד שיכורים, אך מאבקן — אם אמנם ניטש ביניהן מאבק — כבר תם ונשלם. ארבעה-חמישה צרפתים אומללים נגררו החוצה בידי שיריונאים נלהבים, מבני פאתאן שבהודו, לקול תשואותיהם של האזרחים ולנוכח פניהם הממורמרים של הגורקאים, שנתאחרו מדי לבוא ולא נותר להם צרפתי לירות בו. מעל לראשי ההמון הבחנתי ב„טורבנים“ הסיקיים של רובאי „כוח הגבול“. כאן איפוא, נפגשה השדרה האוגפת עם הכוח שתקף מדרום. אכן, באוירה ששררה במקום עמד טעמה של פגישת וואלינגטון עם בליקר.

(המשך — בחוברת הבאה)

דברים קטנים, אך חשובים לטנקאים

הרב-סמל ז'. צ. מארל

הדברים שאומר לכם אינם חידושים מהפכניים. «סודות המקצוע» האלה ידועים לרוב הטנקאים. רשמתי אותם אך ורק משום שנראה לי כי בתקופות הרגיעה הממושכות שבין התקופות של הלחימה נשכחים «סודות מקצוע» אלה, או נזנחים. כמו־כן צומח בפעם בפעם דור חדש של טנקאים צעירים, ויש לומר להם את המושכלות־הראשונים הללו.

זאת ועוד — הדברים אמורים אמנם בטנקים אמריקניים מסוג «פאטון», אך כוחם יפה בדרך־כלל לגבי טנקים מכל סוג שהוא.

• בפעולות־לילה, או במצב בו הטנקים נמצאים בעמדות הסמוכות לאויב, בשעות החשכה, יש באורות הפנימיים שבטנק, הן בתא הנהג והן בתא הלחימה, סכנה רבה, אלא אם כן ינקוט הצוות אמצעי־זהירות פשוטים אחדים. בתוך

שים לב: — שריונאי מנוסה מאותת אליך

הטנק נדמה שהאורות זעירים מאוד (אינם מאפשרים קריאה וכתובה) אולם לעיתים קרובות די בהבהוב של אור אדום בלילה חשוך כדי לכוון פטרול אויב הישר אל עמדתך, או לאפשר לו לעקוף אותך ולהסתנן לעבר יחידות שהן פגיעות יותר מיחידתך. האור האדום שעל לוח המכשירים של הנהג צריך להיות מואפל, ורק חלק קטן ממנו, בתחתית, ישאר חשוף, לשימושו של הנהג. רוב הטנקאים יאמרו כי לעולם אין הם נכנסים ויוצאים דרך פתח הנהג, וברוב המצבים אמנם נכון הדבר. אולם האיפול האמור נועד לאותה פעם נדירה בה הם עושים זאת. גם את האור הירוק של מכשיר־הקשר יש להאפיל. הוא נמצא מאחורי קנה התותח והטלסקופ. כאשר הסדן פתוח — כפי שצריך הוא להיות, כדי שהטעינה תהיה מהירה — נשקף האור לעבר האויב. כאשר צריכים להדליק את אורות הצריח יש להוריד תחילה את כל הפריסקופים למצב התחתית, לסגור את סדן התותח, לכסות את הטלסקופ ולסגור את הפתחים. סגירת הפתחים בלבד אינה מוודאת איפול מלא של הטנק. אל תדאג שמא תשכח זאת. האויב יזכיר לך.

• אחד המקומות המשמשים לשינה בטנק הוא מושב הנהג. אם הנהג אינו ישן במנוחה (ומי ישן במנוחה במצב כזה?) הוא עלול ללחוץ במקרה על הצופר. הקול נשמע למרחקים. במחלקה שלי היינו מנתקים את חיבורי הצופר ככל הטנקים, כדי למנוע מקרים כאלה. וודא ששני הקצוות של החוטים המנותקים מבודדים בסרט בידוד, כדי למנוע קצר במערכת החשמל.

• אם קצין הרכב של יחידתך הנו ברנש חרוץ, בודאי צבע בלבן את הכוכב של צבא ארה"ב על הצד החיצוני של הצריח. בדמדומי השחר, או בשעות בין הערביים, או בליל ירח, מהוים כוכבים אלה מטרות מצוינות. יש לכסותם בבוקר, להדביק עליהם משהו, או להניח עליהם שכמיה או מחצית יריעת־אהל.

• כאשר אתה מציב זקיפים בצריחי הטנקים, בלילה, וודא שימתחו מחצית יריעת אוהל או שכמיה מן המקלע בן 0.50 האינץ' אל הפתח (הפתוח) של מפקד הטנק. דבר זה מטשטש את הצללית של הזקיף ומקשה על מלאכתו של צלף האויב.

• אם מכשיר־הקשר שלך צריך לפעול בלילה, הנמדך את קולו עד כמה שתאפשר לך שמיעתך, או נמוך מזה, עד כדי כך שרק הבהוב האור יסמן כי משדרים תשדורת. בעמדת לילה כל טנק הוא מטבע הדברים עמדת תשמוע, ותשדורות האלחוט (שלא תמיד יש להן חשיבות לגביך) עלולות לחבל בשמיעתך ולהסגיר את מקומך לאויב.

● בעת בחירת עמדות, התרחק מקבוצות עצים בולטות, והשתדל למצוא עמדה בשטח-מת הנמצא בשטח הפתוח. עמדות כאלה מעניקות תמיד שדות-אש טובים יותר, ובהן קטנה יותר סכנת נפצי-האוויר. אש ארטילרית האויב אינה תכליתית כנגד טנקים אך נפצי-האוויר עשויים לגרום לאנשיך אי-נעימויות. גם כאשר ההסוואה מהווה גורם חשוב, הנני מבכר לצאת לעמדה בשטח הפתוח ולהסתוות בענפים קצוצים. אגב, אל תגויס בשימוש בענפים אלה. אין צורך להקים סוכה שלמה כדי לטשטש את הצורה האופיינית של הטנק שלך.

● מוכן שעליך להשיגיה כי הסוללות שלך תהיינה טעונות תמיד. קבע לך מנהג לטעון את הסוללות ממש לפני רדת החשכה. הטעינה מקימה המולה רבה, ומוטב שלא תדחה אותה עד אשר תשתרר דממת הלילה. פעמים רבות יארע שתשתמש באלחוט שלך כל הלילה כולו. דאג, איפוא, שהסוללות יוטענו בטרם תרד החשכה.

● אם אתה נמצא בעמדה קבועה (בחיפוי לכוח אחר, או כמחסום-דרך) לעולם אל תגיע לכלל הרגשה, שאם האויב לא הטריד אותך עד כה, הוא לא יטריד אותך גם להבא. יתכן שהוא ממתין כי אתה תעשה את התנועה הראשונה. והוא הדבר כאשר אתה מתקדם ואין יורים עליך. יתכן שהאויב ממתין לך מעבר לשדה המוקשים שלו, או שטמן לך מארב. יהיו עיניך פקוחות, ואל תניח למחשבותיך לשבות.

● בעת שאתה נע בשדרה, נוע בעקבות זחלי הטנק שלפניך. בדרך כלל מעמיקים לחזור לתוך שדה מוקשים עוד קודם שמתפוצץ מוקש תחת טנק. אם תזהר, תאבד רק טנק אחד. אם לא תנוע בעקבות הטנק שלפניך, עלול אתה לעלות על מוקש שהטנק הקדמי עקף אותו.

● הזהר שלא ימסכו את שדה האש שלך עצים, שיחים, או עצמים אחרים. המזדקרים לפני לוע התותח, תוכל לכסה לך שדה-אש בעזרת זחליך.

● לאחר ירי ממושך במקלע-המקביל של התותח השגח שהמקלען שלך יפרוק את המקלע. יש לזאת השיבות, כי כאשר הקנה מחומם יתר על המידה עלול הכדור הנטען להתפוצץ מחמת החום. הנהג עלול לההרג מזה. ומשהגענו למקלע נוסף ונאמר שעל מפקדי הטנק להחליף מזמן לזמן את המקלע-המקביל עם מקלע-התובה, כדי לצמצם את הבלאי שלהם. כאשר נדרש מן הטנק לירות הרבה אש נשק-קל, שומה על מפקד הטנק לבקר את האש באורח שתמיד ימצא מקלע אחד טעון ומוכן לירי, בעת שהמקלע האחר נטען-מחדש.

● תותחני הטנקים צריכים להחזיק אצלם תמיד מפתח-ברגים. יש ימים שבהם אתה יורה הרבה בתותח הטנק, ומחמת החום מתפשט השמן שבצילינדריי-

הרתיעה, עד שיש צורך "להקין שמן" מן הצילינדרים, כדי שיוכל התותח להרתע כפי הצורך. יש רק סוג מפתח-ברגים אחד המתאים למגופת-השמן, ושומה על התותחן לדאוג לכך שמפתח זה יהיה מצוי אצלו בכל עת ותמיד.

● כל צוות טנק חייב להכין לעצמו שרביט-ניקוי קצר-ידיית לניקוי בית-הבליעה של תותח הטנק. לאחר יריות אחדות מצטברים בבית-הבליעה שרידי מתכת, פסולת אבק-שריפה ולכלוך, העלולים לגרום לכך שהפגז "יתקע". באמצעות שרביט-הניקוי יוכל התותחן לנקות על נקלה את בית-הבליעה, בהפוגות שבין משימות-האש.

● לניקוי פנים הצריח מיד לאחר שנורתה משימת-האש יש חשיבות בקרב ממש כמו במטוח. התותחן צריך להרגיל עצמו לנקות את הסדן, להכניס תחמושת חדשה במקום התחמושת שנורתה, לבדוק את המקלע-המקביל ולנקות את הרצפה מתרמילים, למען יהיה הטנק מוכן למשימת-האש הבאה.

עוד בתחילת דברי הודעתי כי כל הפעולות הללו הן "סודות-מקצוע" ידועים ומוכרים, אך בפעולות אלה יתנכר צוות-הטנק המצטיין מצוותי-הטנק העושים מלאכתם כמצות אנשים מלומדה. מפקד-הטנק הלומד מן הנסיון ואינו חוזר על משגים שעשה — הוא-הוא המפקד הטוב. כמות "רצינית" של שכל ישר והכרת האנשים והחימוש שניתנו בידיו — אלו הם הדברים המאפשרים למפקד-טנק להאריך ימים. כה אמר ביסמרק: "הטיפש לומד מנסיונו שלו. אני מבכר ללמוד מנסיונם של אחרים". כתבתי כל זאת בתקוה שאחדים מכם, כמו ביסמרק, יבכרו ללמוד מנסיוני שלי.

על מפקד-הגדוד —

אין לך אדם המוכרח להיות מושלם במידה שאין למעלה הימנה בהלכה ובמעשה של מקצועו כמו מפקדו של גדוד רגלים בקרב.

הגנרל דוגלס מק-ארתור

עצות מעשיות למפקד פטרול

המירור ז'. ס. מטקאלף

• כאשר אחד מאנשי הפטרול משמש כפליט, אסור עליו לחזור על דעת עצמו, ללא פקודה מפורשת ממך, אלא אם כן כבר נוכחת שניתן לסמוך עליו. פעמים רבות נתקבלו ידיעות מבהילות ובלתי-שלמות מפליט שהקדים מדי להמלט בעת התקלות הפטרול באויב.

• אל תייגע את הפטרול שלך על ידי שליחת מספר רב מאנשיו לשמש כחוד או כאבטחות-אגף. מוטב שתצמצם את מספר המאבטחים. עוצמת-האש של הגוף-העייתי של הפטרול, כאשר היא מופעלת בתכליתיות, מעניקה לו אבטחה טובה יותר, ומוטב שהפטרול יהיה מכונס מאשר מפוזר.

• פקוד על האנשים להטיל את מיהם לפני יציאת הפטרול. לא זו בלבד שהדבר יחסוך לך זמן, אלא אף ימנע קולות העלולים לסכן את כל הפטרול כולו.

• אם הפטרול נשלח לשים מארב לאויב, מוטב שתקדים ככל האפשר להגיע לעמדת המארב; כי אם עמדה זו נראית לך כנוחה למארב, בודאי סבור כך גם האויב. כל הקודם — זוכה.

• כשנבחן הפטרול מדרכו יש לחקור מיד את כל משתתפיו. כך תושגנה יותר ידיעות.

• אם משימת הפטרול חשובה, סייע לפטרול בכל האמצעים שברשותך. אם מידת החשיבות של משימת הפטרול אי-נה מצדיקה מתן סיוע בכל האמצעים, מוטב שתותר על שליחת הפטרול.

• רצוי שקציין הקישור הארטילרי יהיה נוכח בתדריך מפקד הפטרול

הרגלי הותיק — מה הוא אומר לך?

לפני יציאתו. קציין הקישור הארטילרי יאמר לו היכן תוכל הארטילריה להנחית אש מסייעת בשבילו, במקרה של חרום. כן ניתן להסדיר שפגז עשן יירה על תואי-קרקע מסוים, כדי לסייע לפטרול להתמצא.

• אל תשאיר פצועים, ואל תניח לאיש בפטרול שלך לחשוב כי ישאירוהו בדרך, אם יפצע. כמעט בכל מצב ומצב אפשר להחזיר פצוע בלי לסכן את משימת הפטרול ואת בטיחותו. אפשר להסתיר פצוע בצד הנתיב, ולקחתו משם בגמר המשימה; כן אפשר להשאיר לידו חבר, שידאג להצלתו.

• ודא שלפחות אחד מאנשי הפטרול נושא עמו זריקות מורפיום.

מה רצו האמריקאים ללמוד מן הגרמנים במלחמת-העולם השנייה?

עצה למפקד-פלוגה

תמיד צריך אתה לשמש מופת לאנשיך. תמיד תבצע מעצמך יותר ממה שאתה תובע מהם. שמור על משמעת קפדנית, אבל זכור שפקודות והחמרות בלבד אינן יכולות לפתור את כל הבעיות במצבים שבהם רואה החייל את המות מאח פנים. שלות-נפש כובשת, מתן עצה המתובלת בחומור, פניה אל רגש הכבוד והחברות יעוררו במקרים רבים; במקרים מסויימים תוכל לעזור לאנשיך על ידי שתמציא דרכים חדשות להקל עליהם ממעמסתם. אל תדבר במליצות רמות. אנחנו מבינים זה לזה ומושיטים עזרה זה לזה כבני-אדם, אחים-לנשק וחברים. רק כך תוכל לפקד כאן על פלוגתך, חביבי.

ציטטה מתוך „ג'ורנאל הרגלים“ האמריקני במלחמת-השנייה, הלקוחה מדברי מפקד-גדוד גרמני למפקד-פלוגה חדש שהתייצב לשירות בחזית.

שאלה למנוסים בלוחמת-עיר

בעת לחימה בשטח בנוי מטהרים את הבתים מאנשי האויב מן הקומה העליונה כלפי מטה. כך פועלים כאשר הבתים מרוחקים זה מזה. כיצד הית מטהר מספר בתים בני קומות אחדות הצמודים זה לזה?

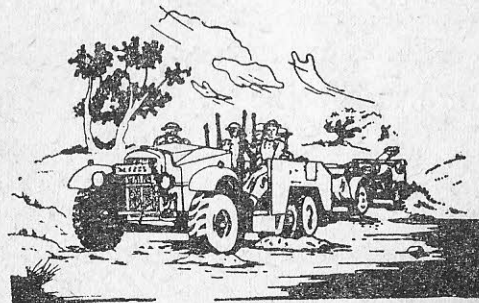
(התשובה — בחוברת הבאה)

תשובות לשאלות בלוחמת-מדבר

(השאלות נתפרסמו ב"צקלון" 85)

א. מוצב-התצפית הרחוק מאוד של הגרמנים לא היה מבחין בשיירות כלי-הרכב עצמן אלא רואה את ענני האבק הגדולים שהקימו שיירות כלי-הרכב בנסען במהירות רבה; הגרמנים היו מפגיזים את ענני האבק. כאשר החלו השיירות לנסוע באיטיות ובלא לשנות את מהירות הנסיעה, היה האבק שעלה מאחורי כלי-הרכב מועט עד כדי כך, שמוצב-התצפית של הגרמנים האמין כי נוסע שם כלי-רכב בודד. ורק לעיתים רחוקות טרח לבזוז עליו פגזים.

ב. פיסת הסרט-הדביק הודבקה באמצע הקצה העליון של גלגל ההגה (ב"שעה 12" של הגלגל). כאשר נדרש הנהג לשנות את כיוון הנסיעה, היה מפנה את המכונית, ומחזיר אחר-כך את הסרט-הדביק למקומו הראשון. אם סטה הסרט לימין או לשמאל, ידע הנהג שהוא סטה ממסלולו. בהשגחה מתמדת שהסרט ימצא בקו אחד עם הקו השחור שעל מגן-הרוח יכול היה הנהג לתקן כל סטיה קלה בכיוון. — סטיה שלא היה מבחין בה באורח אחר.

מדף הספרים

כללי

W. Z. Laqueur : The Soviet Union and the Middle East.

Frederick A. Praeger, INC., New York, 366 PP., 6.00

מר לאקר, פרשן מדיני בעל מוניטין גדולים, הידוע יפה גם לקוראי העתונות הישראלית, הצליח בספרו זה למצות כמויות-ענק של החומר-שבכתובים, המצוי בנושא "ברית-המועצות והמזרח-התיכון". הספר חולק לשנים. חלקו הראשון מתאר את האומה הסובייטית בשנת 1917 כבעלת ענין דל במזרח-התיכון. הענין שמצאה באיזורנו גדל והלך באיטיות אך בהתמדה עד פרוס שנת 1954.

החלק השני מתאר את התקופה שתחילתה בשנת 1954, וסופה מי ישרונו — התקופה בה התעצם הענין של ברית-המועצות באיזורנו, אשר נתגלה לה, וליתר דיוק נתגלה לה מחדש, כאיזור המבטיח ביותר לפעולות ההתפשטות שלה. יחסי הסובייטים עם מדינות שונות במזרח התיכון (מצרים, סוריה, לבנון, ירדן, עירק, סודאן וישראל) הנושאים אופי שונה לגבי כל מדינה ומדינה, נידונים בספר בפרוט רב.

אין הספר מן הקלים לקריאה. מציינת אותו לטובה ביבליוגרפיה מעולה.

R.L. Garthoff: The Soviet Image of future war. Public affairs press, Washington, D.C., \$ 3.25.

מחבר העבודה הנודעת "האסטרטגיה הסובייטית בעידן הגרעיני", מרחיב את הדיבור על אותו נושא עצמו בקובץ זה, המחזיק שלושה מאמרים מפרי עטו, ועוד שלושה מאמרים מפרי עטם של חכמי-אסטרטגיה ראשונים-במעלה בברית-המועצות, אשר דבריהם מחזקים במידה רבה את הנחותיו שלו. בסיכומו של דבר — לדעתו של מר גארטוף, — רואים הסובייטים את המלחמה הבאה כמלחמה מקובלת ברוב הבחינות, שבה ימלאו תפקיד ראשי כוחות-הקרקע. במקרה שתפרוץ מלחמה גרעינית יהיה בכל זאת לצד בעל הכוחות הגדולים יותר במספרם יתרון על יריבו, כי ידרשו כוח-אדם רב ועתודות גדולות לאיוש כלי-הנשק החדשים, להערכות-מחדש ולהחזקת שטחים. הסובייטים אינם מאמינים כי השמדה הדדית ראשונית של שתי מעצמות "גרעיניות" בהתקפה גרעינית תביא בהכרח לתבוסה הדדית.

מלחמה טוטלית ללא שימוש בכלי-זין גרעיניים אינה מתקבלת על דעת

קאראן, באריטריאה; הקרב על סידי עומר, במדבר המערבי; התקפת היפנים על הקורפוס ה-15 (ההודי) באראקאן; חציית הנהר אירואדי (בבורמה) על ידי הדיביוזה ההודית ה-7, בפיקוד המהבר.

אויך

Inoguchi, Nakajima & Pineau: The Divine Wind. Hutchinson, 25 s.

תולדות ה"קאמיקאזה" (הטייסים המתאבדים היפניים), כתובים בידי שני יפנים ואמריקני. שני היפנים שרתו בכוח ה"קאמיקאזה" מהיוסדו ועד התפרקותו; האחד שימש כנציגו האישי של האדמירל שפיקד על הכוח, והאחר שימש כקצין מבצעים של גף שבכות. סיפורם כולל תיאור השיטות התכליתיות ביותר לתפעול טייסים מתאבדים — לרבות בחירת המטרה, הגישה, זווית ההתקפה ונקודת הכיוון. גישתם הריאליסטית נוגדת חריפות את הנימה הפיוטית, המתגנבת פה ושם לסיפורי-המעשה; בתארו את בואם של טייסים חדשים, מן העתודה, למלא את מקום הטייסים שהקריבו עצמם, אומר המספר, "השיר את עליו עץ הדובדבן, ועדיין הוא מוריק, רענן".

הספר מכניסנו לנבכי נפשם של הטייסים הללו, השלמתם עם גורלם הושתתה על נאמנות ועל אמונה עזה שבמותם יחיו. הם מתו בשלוח ובכוונת-מכוון, לאחר שכתבו מכתבים רצופי מסירות, אהבת הורים ובטחון-עד. לא היתה זו תופעה של התלהבות-פתע, היסטריה, התפרצות פראית. רוחם היתה רמה כל משך חדשי ההכנות וההמתנה. לעיתים גילו חוש היתול חריף. בהפרדו מן הטייסים היוצאים למשימת-התאבדות, אמר מפקדם, "למרבה הצער, לא נוכל להודיעכם את התוצאות..."

K. Jones: Destroyer Squadron 23.

Chilton Co. — Book Division, Philadelphia, PA., 283 PP., \$4.95.

"שייטת המשחתות מס' 23" הפכה לשם-דבר בזירת האוקיאנוס השקט במלחמת-העולם השנייה, — בראש וראשונה בזכות מפקדה, הקפיטן (כיום אדמירל) ארליי בורק. אחד מאנשי השייטת, שנתבקש על ידי מחבר הספר לתאר את מפקדה, השיב: "אשיב לך בשתי מלים: סמל הפשטות. מפקדנו האהוב הצטיין ביותר כוונותיו, במחשבתו הצלולה ובפשטות פעולותיו. כל האנשים הישרים שבאו במגע עמו הבחינו בזאת אם בשכלם ואם בחושם, ונענו לו מיד". בעיני רבים נחשב האדמירל בורק כאחד מגדולי לוחמת הים במלחמה ה-2.

ספרו של קאן ג'ונס מטיב לתאר הן את קרבות הים והן את האנשים שנטלו בהם חלק. הודות לגדולתם של אחדים מאנשים אלה ולאפיונם המוצלח על ידי המחבר אין זה סיפור על לוחמת-הים בלבד, אלא אף ספר על מנהיגות בקרב.

הסוביאטים. התקפה סוביאטית "מקובלת" על המערב תביא בהכרח, בהמשך, לשימוש בכלי-זין גרעיניים טקטיים. הסוביאטים מטילים ספק באפשרות שתתנהל מלחמה גרעינית מוגבלת — והסיבה העיקרית לכך היא, אולי, שמלחמה כזו אינה נוחה לדידם. במילים אחרות, המלחמה כפי שהסוביאטים חווים אותה תהיה מלחמה מן הסוג שבו, לדעתם, יכולים הם לנחול נצחון.

יבשה

D. McCarthy: Australia in the War of 1939-45, South West Pacific Area, first year, Kokoda to Watu, Australian War Memorial, Canberra, 30 s.

הכרך השני להיסטוריה הצבאית הרשמית של צבא אוסטרליה במלחמת העולם השנייה. התקופה המתוארת בו תחילתה באביב 1942 וסיומה בחודש מרס, 1943, וזירת הקרבות היא דרום-מערב האוקיאנוס השקט. היפנים כבשו חלק ניכר מזירה זו ואיימו לפלוש לאוסטרליה גופה, ואילו רוב צבאה של אוסטרליה נמצא אותה שעה במזרח התיכון, ערוך כנגד "הקורפוס האפריקני" הגרמני והכוחות האיטלקיים שבלוב. אך לא אומה כאומה האוסטרלית תאמר נואש. תיאורי הקרבות שבכרך מצטיינים בפירוט רב ובמיפוי טוב, והם עשירים בלקחים לכל הרמות.

E. O'Ballance: The Sinai Campaign. Faber & Faber, 21 s.

המיוז הבריטי אובריאן, בעל העבודה "מלחמת ערב — ישראל, 1948" שזכתה בביקורת חיובית בבריטניה ונחשבת שם כ"מופת לכתבה צבאית אובייקטיבית", (מה שאין כן בישראל...) עוסק מזה עשר שנים בלימוד צבא ההגנה לישראל. ספרו החדש "מסע-המלחמה בסיני, 1956", המתאר את המסע בצורה המזכירה יומן-מלחמה, מפורט אפוא בתיאורי הצד הישראלי יותר מבתאור הצד המצרי. בעיקרו בא הספר להסביר כיצד צבא קטן, עז-מהלומה, המונהג בכישרון על ידי הרמטכ"ל שלו, הגנרל דיין, והמפועם ברוח תוקפנית רמה עצר-כוח להתגבר — במסע-מלחמה מהיר ככרך — על הצבא היריב, שחימשו היה טוב יותר, אך מנהיגותו — ירודה.

המחבר אף מרחיב את הדיבור על התארגנותו והתפתחותו של צה"ל בתקופה שבין 56—1948, ומסיים בסקירת המצב הצבאי במזרח-התיכון, אחרי מלחמת-סואץ.

Lieut. Gen. Sir Geoffrey Evans: The Desert and the Jungle. Kimber, 25 s.

המחבר נכנס למלחמת העולם השנייה כמיוז בריטי בדיביוזה בריטית-הודית, ויצא ממנה כגנרל-מיוז. ספרו מתאר בדרך ראויה לשבח, מאלפת, חמשה קרבות שנטל בהם חלק: כיבוש הבסיס האיטלקי ניבאזה, במדבר המערבי; הקרב על

המחבר הוא מטובי הוקרי פרשות-הקרב הימיות של ארה"ב ובעל עבודות רבות וחשובות על צי ארה"ב במלחמת-העולם השניה. את נסיונו העצום בחקר לוחמת-הים השקיע בלב ונפש בביוגרפיה זו על גיבור-הים של מלחמת העצמאות האמריקנית; ג'ון פול ג'ונס שימש נושא למחקרים ולסיפורים כה רבים, שכבר הפך לאגדה. המחבר מצליח להסיר מעליו את מעטה האגדה ולהציג לעינינו באור נכון, משכנע, את האדם. אין לוחמה המצריכה מגע, תיאום ושיתוף עם כוחות זרים כמו לוחמת-הים, ואין אדמירל שהצטיין בשטחים אלה יותר מג'ון פול ג'ונס.

בהוצאת "הספריה הציונית" ו"מערכות" בית-ההוצאה של צה"ל
יצא לאור כרך שני (חלק א') של ספר

תולדות ההגנה

בעריכת: שאול אביגור, יצחק בן-צבי, אלעזר גלילי, יהודה סלוצקי. העורך הראשי: פרופ' בן-ציון דינור, מזכיר המערכת: גרשון ריבלין.

בכרך זה: פרשת תולדות ארגון ה"הגנה" בשנות 1920—1936, תאורי התפרצויות הדמים בשנות 1921, 1929 ו-1933; פרשות נעלמות של התגוננות, רכישת נשק, ראשית התעש, פעולות מיוחדות וכו'; הארגון המיוחד מוסודם של חברי "השומר" לשעבר; הפילוג ב"הגנה" והקמת ה"ארגון הצבאי הלאומי"; דמויותיהם של מיסדי ארגון ה"הגנה" וראשוני מפקדיו.

הכרך נכתב בידי יהודה סלוצקי

בחלק זה 625 עמודים, למעלה ממאתים תמונות, תצלומי תעודות, מפות, קריקטורות וכו'.

המחיר 9.60 ל"י

מנויי מערכות, אנשי צבא ונושאי אות ההגנה יוכלו לרכוש הספר בהנחה מיוחדת.

טיילים ונשק אטומי

מאת

אלוף-משנה ד"ר ש. יפתח

ספר מקורי מיוחד כמינו, אשר הרצאתו הנוחה וצורתו הנאה מאירים עינים כבעיות אקטואליות אשר הבנתן והתמצאות בהן הן מענייניו של כל אדם בתקופתנו, כאיש-צבא וכאזרח. ספר רבי-ענין למבוגר ולנוער.

למנויים: 4.— ל"י

המחיר: 5.— ל"י

על הרגלי —

תפקידו של הרגלי הוא להניע אל האויב ולהשמירו. הארטילריה אינה יכולה לגרש אויב נחושה-החלטה מעמדותיו, אף אין היא יכולה להשמיר את האויב לחלוטין או להחזיק בקרקע, ופעולתו טוגבלת על ידי מכשולים טבעיים ומלאכר תיים ונשק נגד-שריוני. הרגלים הם החיל האחד והיחיד היכול, בעת שהוא תוקף, להניע אל האויב בכל מקום ומקום, ובעת שהוא מגן — לעצור לחלוטין את האויב באש נשקו הקל. ההכרעה הסופית בקרב תלויה, איפוא, ברגלים — וכתר צאה מוכך תלויה בהם גם תוצאת המלחמה כולה. אני אומר זאת מתוך רחשי כבוד לכל החילות האחרים, אשר נועדו לסייע לרגלים לבצע את משימתם, ואשר בלעדיהם היו אברי דות הרגלים מרובות עד מאוד.

הגנרל-מור ט. נ. פ. וילסון, צבא בריטניה

צבא הגנה לישראל
הוצאת „מערכות“

— הופיע: —

זכרונות עבדאללה אל-מלכ

הכותב, אחד המפקדים של הלגיון הערבי, מגלה פרשיות סתומות ממה שנתרחש במחנה הירדנים ומן התככים שבין חצר המלכות ואנשי הצבא.

הקורא הערבי בספרו של ע. אל-תל רואה את צבאות ערב במלחמת ישראל כצבאות עטורין-נצחון שרק בגלל התערבות הגורם האימפריאליסטי לא הצליחו להכות את היהודים שוקע-לירך.

גם הקורא שאינו בקי ביותר בתורת המלחמה יפיק ודאי לקח מענין מקריאת תיאורי היחסים בעולם הערבי ויוכל להעריך נכונה כמה גלויים מן הנעשה בארצות ערב ואת היחסים בין שליטיהן.

לאנשי צבא ומנויים 4.35 ל"י

המחיר 5.80 ל"י

קרבות שריון

לקחי לוחמת-השריון במלחמת-העולם השנייה מוסיפים להיות רבי-ענין ורבי-ערה, גם כיום — ואף לקראת המחר. ספרו של פ. ו. מלצ'יך, המציג לקחים אלה ממשעי המלחמה בצפון-אפריקה ובמרחב-אירופה, צויין על ידי הנג'רל ס. ל. א. מרשל בתור „אחד הטובים שבספרים הצנאיים בעשור השנים האחרון“.

הופיע

„חטיבת גבעתי במלחמת הקוממיות“

ליקט וכתב רס"ן א. איילון

תיאורים רבי-ענינים ועזים של מלחמת חטיבת הדרום, רשומים מפי לוחמי החטיבה ומגיני הישובים, מלווים בתמונות רבות, מופת מפורטות ומסמכים רבי-ערה.
לאנשי צבא, מנויי מערכות וותיקי החטיבה — הנחה.

* * *

הופיע

מהדורה חדשה של הספר

„אילן ושלח“

דרך הקרבות של חטיבת „גולני“

ספר רביחוד על חטיבת „גולני“ במלחמת הקוממיות.

למנויים — 6 ל"י

המחיר — 8 ל"י

ק"מ-100

דואר רשמי

צמח חיים

ק/168281

שד"י ויצמן 38

קרית מוצקין

